

Atta farmaskip eru í ár seld á tvingsilssölu í Rotterdam. Landsstýrið varð gjort til syndabukk, men landsstýrið helt það vera skeið at spennan annað fyrri enn tey vedhald, sum longu vóru givin

Skiparakturin í 1986 hevur sum heild roynst betri enn í 1985, men töluni, sum eru hjálged hesi roðu, mugu takast við størri fyrirvarni enn vanligt, tí tey eru ikki endaliga viðgjørð av fiskivinnuáði og øðrum stovnum.

Töluni sýna tekniskir rakstrarúrslit aðrænni studning, og hóast hesin varð lækkaður nakað, broyrti tað ikki heildarmyndina millum 1985 og 1986.

Eitt av teim búskaparamboðum, landsstýrið kendi seg noytt at nýta, var ein avmarking í sokallaða fiskivinnustudninginum, sum ár um ár vaks lutfallsliga skjótt.

Hesin var í 1984 væl omanfyri 400 mió. kr. og kom í 1986 niður á 294 mió. kr. Vónandi klára vit skerini í ár við umleið 250 mió. kr.

Gagnliga virkanin av hesi stýring sannførir landsstýrið um, at rætt er so líðandi at minka studningin niður imóti 200 mió. kr.

Nógv kjak hevur verið um avgjaldslógirnar, lógtingið samtykti seinasta heyst. 180-190 mió. kr. varð miðað imóti, og kemur so við og við henda upphædd inn, tó at tað hevur tikið tíð at fremja summar av lógnum í verki.

Serliga vóru tað 70 oyruni í oljuavgjaldi, sum stóðu fyrri skotum. Løgið, tá ein veit, at sammett við okkara grannalond hava vit so avgjört lægsta oljuprisin. Skipanin hevur eisini tann fyrirmin, at nú ráoljuprisurin fer upp um 20\$ og heilsøluprisurin í tækkar, so veksur prisurin til brúkanar bert við 1 oyra fyrri hvørji 2 oyru, heilsøluprisurin hækkar. Vit hava sostatt skapt eina skipan, sum tryggjar brúkanarum eitt nógv longri tíðarskeið við javnari prisløgu, enn annars vildi verið.

Annar fyrirminur er, at hvørt avgjaldsoyru fer í oljuginnin, sum bert kann læna út til ávís endamála, har annars vildi verið lænt í útlandum. M.a. skuldi hetta gjørt tað møgilegt at framta eina biligari orkuútbýgging, sum í seinna enda kemur brúkanarum meira til nyttu enn eitt stutt tíðarskeið við óvanliga lágu oljuprisi. Oljuginnurin hevur 53 mió. kr. á bundnari konto í Danmark.

Talan hevur nógv verið um skeivleikan í at «busjettera» eina figgjarglóg við stórum yvirskoti, tí hetta skuldi verið óneyðugt. Sum fyrr nevnt verður ikki talan um nakað rísaavlop, og tað avlop, sum verður, fer bein at ganga á, nú so stórar veðhaldsskyldur gerast effektivar. Nú sleppa vit so frá í størri mun at læna pening útlandis til hesar skyldur, og er kortini avlop, verður hetta bundið útlandis. Í lótni hevur landskassin 75 mió. kr. á bundnari konto í Danmark, umframt at kassakreditururin í Tjóðbankanum, ið var 75 mió. kr., er góldin niður á 0.

Eyðkennandi er tað, at júst teir, sum grammastir hava verið at koppla ábyrgdina fyrri sínar vinnulivsroyndir yvir á skattgjaldaran, skulu vera teir, ið hardesta talan um óbløg og óforvarlig avlop í landskassaroknskapinum. Sum toll- og skattaintøkurnar í lótni roynast, er ikki útítt til nakað rísaavlop í 1987.

Stoðan í dag — har ein lítill línur er at hóma í virkseminum — sýnir, at rætt var atborðið av samgonguni, tá hon í forðond roynði at medvirka til hetta. Her var mál tikið til viðgerðar og avgreitt, aðrænni tað gjordist veruligt vandamála. Tað styrkir um álit til okkara útlandis og gevur okkum skotbrá til at virka longri fyrri framleiðsluøkin, sum veruliga kann loysa okkara búskapartrupulleikar. Sparemi og afturhald einsamalt ger tað jú ikki.

Tað eru tættir í okkara búskaparmynd, sum kortini ikki tola ov langa viðgerð og biðan. Ein teirra er umskipanin og smidgerðin av okkara söluskipan, har alt tykist mala í somu trongu ringrás sum áður. Tað tykist, sum tað er avgerandi í söluskipan okkara at hava ein rísa á leirfoti, sum hevur alt ov leingi um at venda sær. Verður hetta ikki broytt, fáa vit ikki tann pening til vega, sum neyðugur er til at renta iløgur okkara, gjalda hýrur og lónir og skapa kapital til viðari framtek. — Hetta saman við betri stovnsrøkt og frægari viðgerð av øllum okkara tilfeingi, er einasta gongda leið.

Fiskivinna — Fiskimøguleikar

Størstu trupulleikarnir hjá fiskiflotanum fyrru helvt av 1987 hava verið minni veiða á summum økjum og lágir prisir, serliga á idnaðarfiski.

Skipini á Flemish Cap hava havt vánalagstu veiðuna, menn vita um; nøgðin av rækjum við Svalbard er minkað, og eisini í fiskiskapinum eftir botnfiski undir Føroyum hevur veiðan verið væl lakari, og trupulleikar hava verið við stoddinum. Heilt óvanliga prísfallið á idnaðarfiski — sum ikki bert hevur rakt Føroyar — hevur gjørt raksturinn av nótabátunum sera tungan, meðan idnaðartrolarnir hava klárað seg betri av góðum fiskiskapi.

Lakari fiskiskapurin við Svalbard partar av árinum hevur borið í sær, at skip hava roynt at útvega veiðumøguleikar í Kanada. Í ávisan mun er hetta eydnast, tó undir hardari treytum enn fyrr. Kanadiskir myndugleikar hava latið 16 veiðuloyvi til privat feløg, og eru tað hesi, føroysk feløg samráðast við. Á stjórnarstigi ber sostatt ikki til at samráðast um rækkjarettindi.

Hin vegin hevur landsstýrið havt samráðing við kanadiskar myndugleikar um aðrar fiskivinnuspurningar, m.a. møguleikarnar hjá saltfiskalinubátum, hemara- og svartkalvabátum. Nú nýbygging er framd til svartkalvaveiðu, eru góðar vónir um, at veiðan vestanfyri fer upp frá uml. 600 tonsnum til eini 4-5000 tons. Hesi nýggju skip hava havt góðan fiskiskap seinastu tveir mánaðirnar, og prisútlitini eru góð.

Landsstýrið hevur ta fatan, at svartkjaftastovnurin er størsta tilfeingið av rávøru, vit eiga, og tað er neyðugt fyrri eina áhaldandi og tryggari menning av fiskivinnuni, at vit duga at nýta hetta ríkidømi. Fyri svartkjaftaskipini hava trupulleikar við sølu av skræðu-»butterfly«-fløkum noytt skipini at royna aðrar framleiðsluhættir, og tað tykist nú, sum at rokkið er á mál at framleiða skræðuleyst beinfritt flak umborð. Hetta sleppur svartkjaftinum inn á hin stóra og í lótni sera prísgóða blokkmarknaðin. Fleiri av svartkjaftaskipunum hava havt byrjunartrupulleikar, og tað má viðgangast, at fyrri at fáa hesi stóru og dýru skip at ganga væl er ikki nógv mikið bara at hava góðar fiskimenn at manna hesi skip, men líka stóran týðning hava maskinfólk á verksmiðjunum, góðskueftirlitsfólk og tey, sum stýra figgjarskapinum og søluni hjá skipunum.

Tað er avgjórði politikkur landsstýrisins at royna at passa veiðutrýstið til teir veiðumøguleikar, sum eru. Orðaskifti hevur verið við vinnuna um, hvussu hetta mál best verður rokkið, og sum ein byrjan er samtykt skipan fyrri fiskiloyvum. Hesin politikkur merkir øðrumegin, at har sum veiðutrýstið er ivaleysa stórt, kann bert útskiifting verða loyvd, sum ikki økir um veiðutrýstið. Hetta merkir eina ávísu óhepana fastfyrsting av ognarviðurskiptinum og hevur eisini trupulleikar við sær fyrri ávís flakavirki, sum hava ov litla rávøru. Hin vegin er ikki møgilegt at loyva øktum veiðutrýsti eftir vanligu botnfiskasløgnum, tí hetta bert kostar hjá tí flotanum, sum longu er.

Eisini á djúpum vatni undir Føroyum er um at vera fullskipað, so møguleikar fyrri øktari rávøru til flakavirkinu kunnu bert finnast vesturi í havi í altjóða sjógv. Fyrr og fremst á Hatton Banka og Reykjanesgjøggi. Í hesum sambandi hevur Íslands-sáttmálin stóran týðning. Stjórnarkreppan í Íslandi fekk óhepanar avleiðingar, serliga fyrri snellubátarnar, men landsstýrið vónar enn, at íslenska stjórnin fer at geva okkum stórti nøgd av botnfiski í ár. Eitt loyvi til at fiska kalva av rúðvotuni í Íslandi hevur verið gott íkast hjá fleiri bátum.

Landsstýrið hevur fingið eitt stórt tal av umsóknum um nýggj skip. Umsitingin hevur kannað og viðgjørt teir umsóknir, har greiðir upplýsingar um ætlanirnar lógu fyrri. Stoða er tó ikki tikin enn til umsóknirnar. Tað er greitt, at á nógvum økjum eru ikki veiðumøguleikar til at loyva bygging. Á ávisum økjum verður tað hildið at vera best at gera fleiri royndir við skipum, sum longu eru í drift. Men á onkrum øki eru møguleikar, sum kanska skulu roynast. T.d. skeljaveiða. Tveir bátar eru í gerð og koma í hesum ári. Umframt veiðumøguleikar eru eisini spurningar um samfelagsbúskap yvirhøvur, sum mugu havast í huga, men landsstýrið ætli sær í næstum undir veruliga viðgerð av umsóknum, har bæði veiðumøguleikar og figgjar- og búskaparmetingar benda á, at iløgur eru rættar.

Veiðan eystanfyri hevur verið góð, og ein roynd at beina nakrar av ísfiskatrolarunum burtur av føroyskum øki og loyva teimum at fiska í Barentshavinum hepnadist væl.

Føroyska laksaveiðan er nú komin í fasta legu. Tað eydnaðist at fáa eina økta kvotu á fundi í laksastovninum NASCO næstu trý árin, og í hesi loysn liggur eisini, at tað, sum føroyingar seta út av laksasmolti, ikki skal roknað upp í hesa kvotu. Við tí skipatali, sum er, skuldi — sum fráliður — borið til at givið hvørjum laksabáti eina kvotu, sum gevur rimiligt úrslit.

Metingarnar hjá fiskivinnuráðnum vísa, at rakstrarúrslitið hjá skipaflothanum ikki verður verrt í 1987 enn í 1986, tá onkrir partar av flotanum við heilt serligum trupulleikum eru undantikin.

Ráðið hevur helst bygt meting sína á óbroytta veiðu, og her kann so minkandi nøgd gera raksturinn nakað tyngri. Kortini hevur landsstýrið ikki broytt politikk viðvíkjandi studninginum til fiskivinnuna. Brotyngar eru tó gjørðar í býtinum av studninginum, soleiðis at roynt verður at tryggja manninginum í ávisum portum av flotanum slíka inntøku, at hon støðast á skipunum, tí koma vit til, at manningin ikki støðast, missa skipini allar møguleikar fyrri rimilgan rakstur. Í minkningini av studninginum liggur eisini eitt ynski um at leggja eitt størri trýst á framleiðslu og sølu, at finna fram til framleiðslur og søluhættir, sum minka tærvin á studningi. Landsstýrið leggur fyrri tingið í hesi tingsetu uppskott um nýggja skipan fyrri prísásetingina á ráfiski, og harav fylgja eisini brotyngar í stuðulskipanini. Samstundis stuðlar landsstýrið royndum at økja um góðskuna á fiski hjá útróðrabátum.

Tó at umsóknirnar um skip eru nógvur, kennir ein í dagliga viðskiftinum við veiðu- og vinnulivsmenn, at iløguhugurin viðvíkjandi fiskiskaflothanum er eitt sindur fjarandi. Helst stavar hetta frá fastfyrstingini av fiskivinnustaðinum og teirri minkandi veiðuni.

Tað er ein sannroynd, at skjótt er hvønn vegin í slíkum málum. Var ikki prisurin á fiskiskipum útlandis í botni, kundi helst ein náttúrlig minkning farið fram í fiskiskaflothanum, men ringt er at sleppa snikkaleysur við at selja í dag.

Vit mugu so leggja neyðugar útskiiftingar so til rættis, at vit yvir eitt áramál finna vinnumøguleikar útta fyrri føroyskt øki til tann partin av flotanum, sum ikki kann seljast utan stórt tap. Her koma Joint-Venture royndir sterkt upp á tal.

Veiðuhagtelini 1. hálvár eru sum vant at finna í fylgiskjølunum til hesa roðu, og sýna tey hóast m'nni veiðu við Føroyar, størri heildarveiðu. Veiðir eru á øllum leiðum 186.000 tons mótvægis 179.000 tonsnum 1. hálvár 1986. Tað er serliga økta nebbasildaveiðan, sum ger seg galdandi.

Idnaður

Seint á sumri 1977 setti landsstýrið eina starvsnevnd við fimm limum at kanna viðurskiptini hjá idnaðinum í Føroyum.

Til at vera bindilið millum starvsnevndina og idnaðin varð ein umboðsnevnd vald við 10 umboðum fyrri vinnuliv. Henda umboðsnevnd skuldi tryggja, at starvsnevndin fekk «tað tilfar, sum tørvar var á». Nevndin læt landsstýrimál ált í desember 1978, og m.a. mælti hon til at skipa eina menningarstovu fyrri idnað, handverk og tænastuvirksemi.

Í vár legði landsstýrið uppskott til lógtingslóg um menningarstovu fyrri tingið. Hetta uppskott fekk góða undirtøku og varð samtykt við stórum meiriluta. Menningarstovan hevur eitt endamála at menna idnað, handverk og tænastuvirksemi. Í sambanci við hetta at ráðgeva innan tøkni, búskap, útflutning av vorum og skeiðvirksemi. Eisini skal Menningarstovan samskipa ymiskt virksemi, eitt nú virksemd hjá ymiskum almennum figgjargrunnum.

Eitt menningarráð við 15 limum verður skipað. Hesir verða valdir millum vinnulivsfólk, fólk í almennum og hávalmennum starvi, sum hava beinleiðis samskipti við vinnuliv, og millum fólk við góðum innliti í vinnuskulamál. Til at skipa fyrri arbeiðinum millum fundirnar hjá menningarráðnum verður eitt stýri við fimm limum valt. Landsstýrið velur formannin. Hinir fyra verða valdir av menningarráðnum og millum limir tess.

Eftir lógini kann Menningarstovan við stuði og í samstarvi við kommunur í ávisum nærrí avmarkaðum økjum seta fólk úti um landið at skipa fyrri virksemi sambært endamálsgreini í lógini. Átlanin er, at landsstýrið skal seta nærrí reglur hesum viðvíkjandi.

Helst verður talið av ráðgevarum úti um landið triggrir ella fyra. Ein møguleiki er, at Menningarstovan rindar helmingin av lønunum, treytað av at kommunurnar í avvarðandi øki rinda hin helmingin og skrivstovuútreiðslurnar.

Vit hava útflutt størri nøgdir av aldum fiski